روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران

جام جم

فتنه یهود در مهد تاریخ، کلانشهر ادیان و آشیانه مقاومت

غزهٔ هاشم

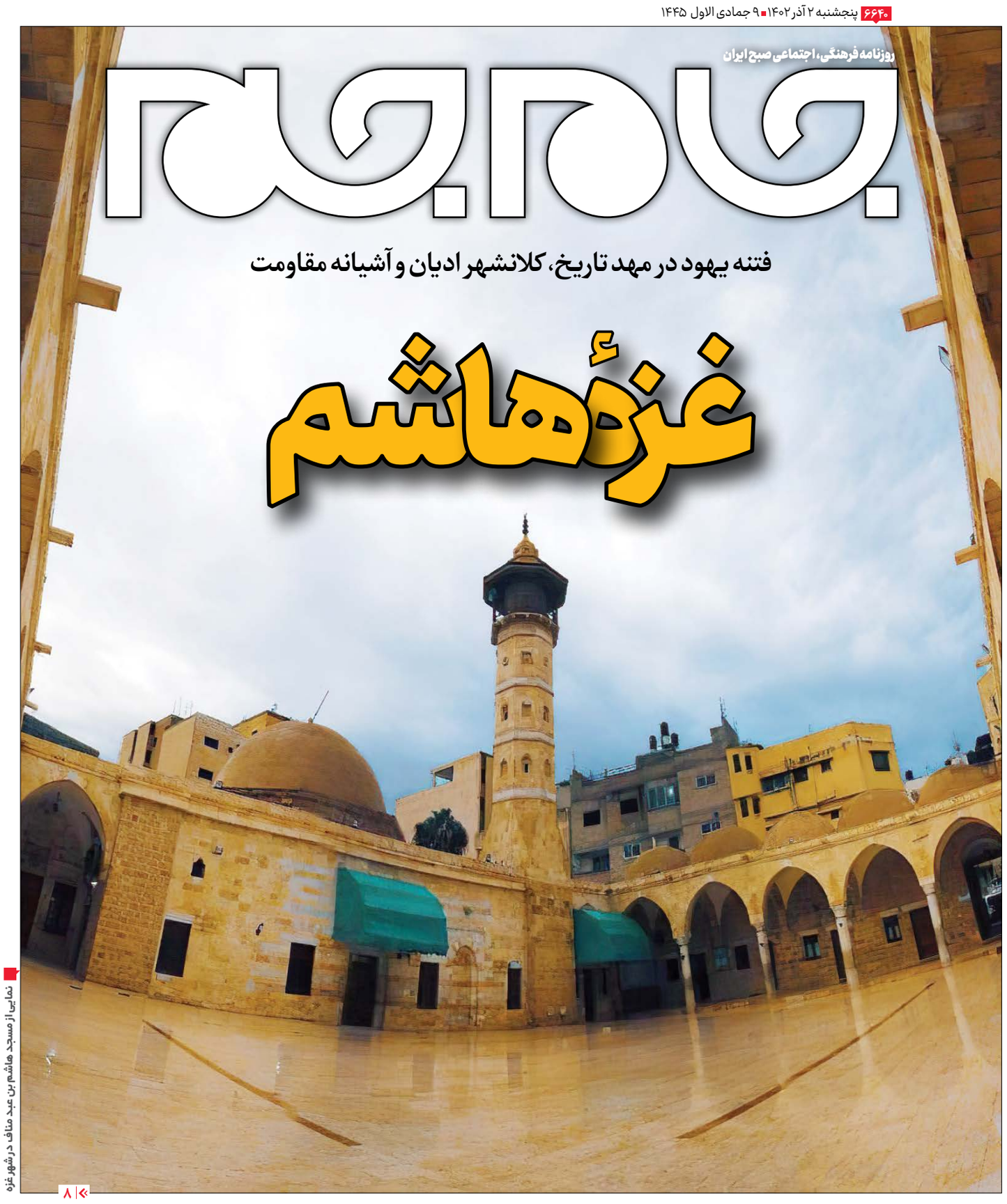

نمایی از مسجد هاشم بن عبد مناف در شهر غزه

۸

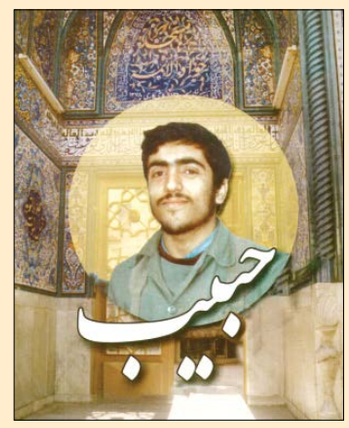

تعطیلی جایزه شهید حبیب غنی‌پور
رویداد مستقل ادبیات انقلاب اسلامی

کام تلخ ادبیات در آخرین روز هفته کتاب

۵

نگاهی به فیلم «گیجگاه»
اولین فیلم بلند عادل تبریزی

بازی با کلیشه‌های خاطره‌انگیز

۱۰

در روزگاری که از کتاب استقبال چندانی نمی‌شود

بازی کن دانشمند شو!

۱۱

نگاه «جام جم» به خاطرات بچه‌های دیروز

شگفتی قهرمانان کوچک در دنیای قصه‌ها

۷

تعطیلی جایزه شهید حبیب غنی‌پور، رویداد مستقل ادبیات انقلاب اسلامی

کام تلخ ادبیات در آخرین روز هفته کتاب

نسرین بختیاری
گروه فرهنگ و هنر

هفته کتاب در حالی ۳۰ آبان به پایان رسید، که خبر تعطیلی مهم‌ترین جایزه مستقل ادبیات انقلاب اسلامی، کام جریان فکری و فرهنگی انقلاب را تلخ کرد.

جایزه شهید غنی‌پور در شب ۳۰ آبان برگزیدگان بیست و دومین دوره خود را اعلام کرد و ساعاتی بعد از اعلام نتایج این دوره با انتشار بیانیه در سایت جایزه شهید غنی‌پور بدون ذکر علت خاصی خبر از تعطیلی این جایزه ادبی داده شد.

در این بیانیه که به امضای شورای نویسندگان مسجد جوادالائمه (علیه‌السلام) رسیده، آمده است: سلام بر رهاگردیدگانی که در این گذرگاه خاکی «نظر کردند به وجه...» و در آستان ربوبی ذات اقدس حق، به مقام والای شهادت نائل آمدند؛ به‌ویژه شهید حبیب غنی‌پور، عاشق وارسته‌ای که به‌اعتبار و آبرویش، چراغ محفل «شورای نویسندگان مسجد جوادالائمه» را افروختیم تا بهانه‌ای باشد برای گرد آمدن جان‌های شیفته کلمه و ادب در آن گوشه روشن و پاک. همچنین گرامی می‌داریم نام و یاد زنده‌یاد امیرحسین فردی، بنیان‌گذار شورا و مجاهد نستوه عرصه قلم را که یک عمر «به تأیید نظر حل معما می‌کرد.»

جریان ادبی شورای نویسندگان مسجد جوادالائمه (ع) طی قریب به نیم قرن تکاپو ـ با این باور که ادبیات غنی و داستان‌های اصیل، ملت‌های فهیم می‌پرورند ـ همواره کوشیده‌است در مسیر صدق گام بردارد و ضمن ادای دِین به آرمان‌های بلند ملت عزیز ایران، با پایبندی به اصول حرفه‌ای ادبیات داستانی، به قدرِ بضاعت، در خدمت رشد و بالندگی ادبیات داستانی سازنده و متعهد کشورمان باشد.

امر خطیری که برگزاری ۲۲ دوره جایزه انتخاب کتاب سال شهید حبیب غنی‌پور طی سه دهه، از جمله مصادیق آن است. این شورا که همیشه آینه‌دار اوضاع و فرزند زمانه خود بوده‌است، طی نیم‌قرن گذشته رویکردهای زیر را بر حسب مقتضیات و شرایط جامعه اتخاذ کرده‌است:

■ **دوره اول:** در اواسط دهه ۵۰، به همت زنده‌یاد امیرحسین فردی، محافل داستان‌خوانی و قصه‌گویی در کتابخانه مسجد جوادالائمه (ع) در یکی از محله‌های جنوب غرب تهران برگزار شد. در این دوره تلاش می‌شد ذائقه مخاطبان و اعضای کتابخانه ـ که بالغ بر ۷۰۰۰ نفر بودند ـ با روایت‌های جذاب و اثرگذار شیرین شود و ظرفیت قصه و داستان ـ که نزدیک‌ترین رسانه به تارهای فطرت بشر است ـ برای پرورش فکر و روح کودکان و نوجوانان به کار گرفته شود.

■ **دوره دوم:** پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، جلسه‌های داستان‌نویسی ـ دوشنبه‌های هر هفته ـ با حضور اعضای فعال‌تر و علاقه‌مندان داستان‌نویسی، آغاز شد و رونق خاصی به فعالیت‌های این جمع بخشید. جلسات صمیمی و پرشورِ این گروه یادگیرنده، ۱۸ سال دوام داشت که حاصل آن معرفی چند نویسنده و منتقد ادبی به جامعه ادبیات داستانی ایران بود.

■ **دوره سوم:** در سال ۱۳۶۵ و پس از شهادت حبیب غنی‌پور ـ یکی از اعضای خلاق این شورا که آن زمان دانشجوی رشته ادبیات فارسی دانشگاه شهید بهشتی بود ـ ایده برپایی «جایزه انتخاب کتاب سال شهید حبیب غنی‌پور» توسط امیرحسین فردی، در کنار مزار آن نویسنده شهید مطرح و سال ۱۳۷۶ اولین دوره این جایزه خودجوش و مردمی برگزار شد. طی برگزاری ۲۲ دوره این جایزه، آثار برتر نویسندگان در زمینه داستان کودک، نوجوان و بزرگسال معرفی شدند که جزئیات آن در وبگاه این جایزه به نشانی: habibghanipoor.ir ثبت شده‌است.

■ **دوره چهارم:** این شورا، با تحلیل چالش‌ها و اولویت‌های ادبیات داستانی معاصر ایران و توجه به شرایط موجود و پیدایش نیازهای جدید مخاطبان، تصمیم گرفت همزمان با اعطای جوایز برندگان دوره بیست‌ودوم، پایان فعالیت این جایزه را اعلام دارد و از این پس، توان خود را صرف زمینه‌های دیگری کند که تربیت نسل جدید داستان‌نویسان و انتقال تجربه به نویسندگان نوقلم، از آن جمله است. امید است این تلاش‌های هرچند اندک، مورد رضایت باریتعالی قرار گرفته و پاسخگوی بخشی از نیازهای ادبیات داستانی میهن عزیزمان باشد.»

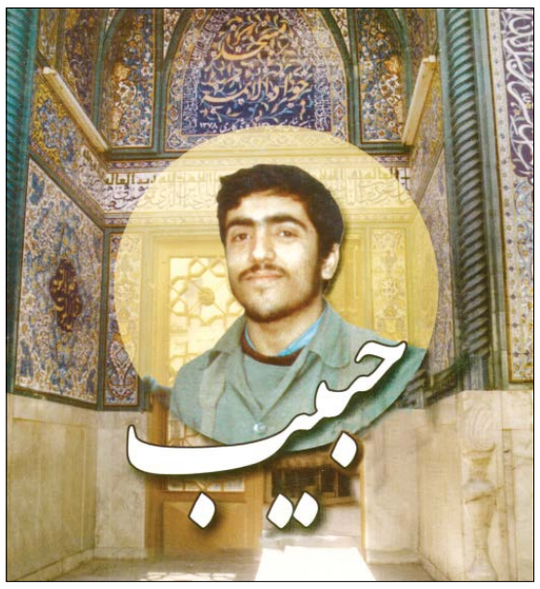

دلیل تعطیلی جایزه شهید غنی‌پور مادی نبود

محمد ناصری، یکی از بانیان اصلی این جایزه و دبیر دوره بیست و دوم درباره علت تعطیلی این جایزه به جام جم گفت: جشنواره و جایزه شهید غنی پور، فرآیند حجیم از نظر کتاب بود و همان طور که می‌دانید، کتاب‌ها در این جشنواره طوری نبود که کسی آن را بفرستد و تقریبا از ابتدای سال از راه خانه کتاب، جمع‌آوری و به‌تدریج خوانده می‌شد. سن و سال دوستان هم بالای ۵۰ است و در جلسات متعددی که با دوستان داشتیم، جمع‌بندی این بود که ظرفیت کارمان را روی تربیت نویسندگان جوان‌تر بگذاریم. در واقع جایزه شهید غنی پور و آن فرآیند داوری چند مرحله‌ای متوقف شد.

او ادامه داد: این گروه فعالیت خود را کما این‌که قبل از انقلاب شروع شد، به شکل‌های مختلف ادامه می‌دهد. در دوره‌ای فعالیت ما متمرکز روی خواندن کتاب‌های سال قبل و داوری آنها و اعلام برگزیدگان بود اما الان می‌خواهیم از نویسندگان نسل جوان حمایت معنوی کنیم و این همان کاری است که آقای فردی در مورد بقیه اعضای شورای نویسندگان انجام داد. او بار دیگر این‌که انگیزه تعطیلی جشنواره مسائل مالی و مادی نبوده است، تشریح کرد: جشنواره اصلا نیاز مالی نداشت، چون داوران که خود نویسندگان و دوستان بودند. بنابراین، حمایت وزارت ارشاد از نویسندگان جایزه شهید غنی‌پور در حوزه هنری بود و هیچ ربطی به ما نداشت. چندبار هم گفته بودم که اگر کسی می‌خواهد حمایت کند از نویسنده حمایت کند، چون ما یک نهاد مستقل مردمی و مسجدی هستیم و اصلا نیازی به کمک کسی نداریم. اگر دقت کنید در تمام دوره‌های ۱۰ سال اخیر و به طور دقیق از جشنواره هشتم به بعد این صحبت‌ها را با زنده یاد امیرحسین فردی هم داشتیم که جایزه ما ساده و مسجدی باشد اما اگر کسی خواست حمایت کند از نویسندگان حمایت می‌کند.

مرگ یک جایزه جوان ۲۲ ساله

محمود جوانبخت، نویسنده کتاب‌های «نبرد در الوک» و «فوتبال و جنگ» و یکی از برندگان جایزه شهید غنی‌پور درباره تعطیلی این جایزه به جام جم گفت: من این دوستان بانی جایزه شهید غنی پور مانند محمد ناصری، دبیر جایزه و زاهدی مطلق را انسان‌های عاقلی می‌دانم. آقای ناصری از جمله مدیران باسابقه فرهنگی و نویسنده با انگیزه‌ای است. ایشان از نوجوانی با شهید غنی‌پور خیلی رفیق بود و درست است که پایه‌گذار آن شورا امیرحسین فردی بوده اما دو رکن جوان و نوجوان دیگر آن آقای ناصری و شهید غنی پور بودند. اینها جمعی با عنوان بچه‌های مسجد جوادالائمه هستند و البته باید خودشان بیشتر توضیح دهند که چرا تصمیم به تعطیلی گرفتند.

جوانبخت با تأیید این‌که وجود این جایزه موجب معرفی استعدادهای جوان به جامعه ادبی شده بود، افزود: این جایزه خیلی دلنشین بود. خودم همیشه می‌گویم یک و یک چهارم غنی پور گرفتم، یعنی یک بار ۱۵ سال پیش نامزد و جزو پنج اثر برگزیده بودم که به خودم می‌گفتم عیبی ندارد و من به شوخی می‌گفتم ۲۵ درصد آن را گرفتم تا این‌که در سال ۹۹ با کتاب «گزارش اندوه» برگزیده رمان شدم و هیچ جایزه‌ای تا این اندازه مرا خوشحال نکرده بود. این نویسنده یادآوری کرد: با این‌که شهید غنی پور چندان عمر نکرد ولی ما خیلی دوستش داریم. اگر مجموعه یادداشت‌های روزانه شهید غنی‌پور را بخوانید، می‌بینید که خیلی بیشتر از یک جوان ۲۲ ساله می فهمید. اگر اجل به او مهلت می داد و به شهادت نمی‌رسید، یکی از نویسندگان درجه یک نسل خودش می‌توانست باشد. او با این توصیه به مخاطبان که حتما کتاب «جبهه جنوب» شهید حبیب غنی پور را بخوانند، گفت: نویسندگان و اهل قلم اگر این کتاب را بخوانند، می‌بینند که چه لحظات درخشانی در این یادداشت‌های روزانه وجود دارد.

جوانبخت در پاسخ به این پرسش که آیا برگزار نشدن این جایزه بعد از ۲۲ دوره از نظر شما جای افسوس ندارد، تصریح کرد: من جایزه زیاد گرفتم و نگه نداشتم اما این جایزه غنی‌پور خیلی دلنشین بود. به نظرم جایزه‌ها چندان نمی‌توانند استعداد معرفی کنند بلکه فقط معرفی کننده کتاب‌های خوب با یک دیدگاه و منش خاص هستند. اصلا تمام جوایز ادبی همین خط مشی‌ها و نگاه‌های خاص را دنبال می‌کنند. اینجا جایزه و کتابی با نام شهید و با رویکرد خاصی وجود داشت که بچه‌های مسجد جوادالائمه راه انداختند و حیف بود و جزو جوایزی بود که تشخص پیدا کرده بود و این خیلی مهم است. این جایزه را اگر به سن آدم تشبیهش کنیم، یک جوان ۲۲ ساله رشید بود و اگر من جزو شورای‌شان بودم، مخالفت می‌کردم، اما باز هم تأکید می‌کنم آقای ناصری انسان معقولی است و حتما دلایلی داشته اما چون از این دلایل خبر نداریم، می‌گوییم نباید تعطیل می‌شد.

برش

برگزیدگان بیست و دومین دوره جایزه شهید غنی‌پور

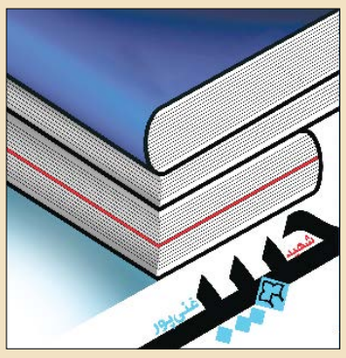

بخش کودک

نامزدها: «یک دروغ کوچولو» شکوه قاسم نیا، «قلب فروزان مترسک» جمال اکرمی، «دوست بزرگ، دوست کوچک» کلر ژوبرت، «قلب سفید پدربزرگ» مسلم ناصری و «غروب بازی» لاله جعفری.

گروه داوری کودک جایزه شهید حبیب غنی پور با مطالعه و پایش ۱۷۰۰ عنوان کتاب منتشرشده در سال ۱۴۰۰ پنج عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای معرفی کردند.

برگزیدگان: در این بخش کتاب «یک دروغ کوچولو» نوشته شکوه قاسم نیا به‌دلیل خلق اثری با نگاه خلاق، تخیل هنری و زبان عاطفی و بهره‌مندی هوشمندانه و ظریف از عناصر داستان کودک در عین درونمایه‌های مناسب شایسته تقدیر دانسته شد. همچنین کتاب دوست بزرگ، دوست کوچک، نوشته کلر ژوبرت به‌دلیل بیان هنرمندانه و استفاده از شگردهای خلاق داستان کودک در عین داشتن درونمایه عمیق تقدیر شد. هیأت داوران این دوره در بخش کودک، ناصر نادری، محمدحسن حسینی و علی اصغر جعفریان بودند.

بخش نوجوان

نامزدها: «شوپه» نوشته آریا یعقوب‌زاده از انتشارات قصه و داستان، «من و آقای همسایه» نوشته علیرضا متولی از انتشارات به‌نشر، «پرواز اسب سفید» نوشته سیده عذرا موسوی از انتشارات به‌نشر و «من ضامن» نوشته مصطفی خرامان از انتشارات به‌نشر.

داوران این بخش، از میان ۸۷۵ اثر چاپ اول منتشر شده در سال ۱۴۰۰ این آثار را انتخاب کردند.

برگزیدگان: هیأت داوران بخش رمان نوجوان، کتاب «من و آقای همسایه» نوشته علیرضا متولی را به‌عنوان کتاب سال معرفی می‌کند که برخی دلایل آن عبارتند از: مخاطب‌شناسی مناسب و پرداختن به دغدغه‌های فکری و مسائل اجتماعی این گروه سنی، ایجاد کشش و خلق جهان داستانی جذاب و باورپذیر، شخصیت‌پردازی خوب و برانگیختن حس همذات پنداری در مخاطب. همچنین در این بخش کتاب «شوپه» نوشته آریا یعقوب زاده، شایسته تقدیر دانسته شد. توجه به موضوع حیاتی محیط زیست و خلق فضاهای طبیعت‌گرانه زیبا و باشکوه در قالب روایتی دلنشین و پرماجرا از جمله دلایل این انتخاب بوده است.

هیأت داوران این دوره خسرو باباخانی، حبیب یوسف زاده و محمدعلی قربانی بودند.

بخش بزرگسال

نامزدها: «خسرو شیرین» نوشته آقای خسرو باباخانی، «نبودن» نوشته آقای مهدی زارع، «نوزده تماس بی‌پاسخ» نوشته خانم خدیجه خانی و «وتن دادم وطن» نوشته خانم مریم بصیری

داوران این بخش با مطالعه و رصد بیش از ۱۲۰۰ رمان منتشر شده در سال ۱۴۰۰ در سه مرحله به داوری پرداختند.

برگزیدگان: هیأت داوران این دوره در بخش رمان بزرگسال متشکل از ابراهیم زاهدی مطلق، مصطفی خرامان و گلعلی بابایی؛ رمان «خسرو شیرین» نوشته خسرو باباخانی را به دلیل پرداختی واقع‌گرایانه، تأمل برانگیز و دردناک از جنگ و آوارگی مردم جنوب و خصوصا مردم نجیب آبادان و احترام ویژه به عشق و وفاداری، به عنوان کتاب سال جایزه شهید غنی پور معرفی کردند. همچنین رمان «نوزده تماس بی‌پاسخ» نوشته خدیجه خانی به دلیل توجه به موضوع بیماری پاندمیک کووید ۱۹ و روایتی ساده از دلتنگی انسان‌ها در هنگامه بلایا و نیازشان به یکدیگر، قابل‌تقدیر شناخته شد.